

درس فلسفه سیاسی

۳. منابع درسی فلسفه سیاسی

منابع درسی فلسفه سیاسی سه مورد می باشند. به ترتیب:

*اول. منبع اصلی درس:

مطالب ارایه شده در جلسه های درسی، برداشت ها و یادداشت های شخصی دانشجویان. این مطالب در آزمون نهایی پایان دوره (ترم) مورد پرسش واقع شده و اهم پرسش های امتحانی از این منبع می باشد.

*دوم. منابع کمک درسی:

این منابع، متون انتخابی یا گزیده متونی از آثاری بوده که مستقیماً به موضوع درس پرداخته اند. برای آشنایی بیشتر دانشجویان با منابع و متون دست اول تر تخصصی و جامع که لازم بوده اما در جلسات درس فرصت کافی برای ارایه و بررسی مفصل آنها وجود ندارد. پرسش های آزمون میان دوره از این منابع و متون صورت گرفته و در آزمون نهایی پایان دوره مستقیماً مورد پرسش قرار نمی گیرند.

متون کمک درسی فلسفه سیاسی در دو سطح تفصیلی و گزیده ها ارایه شده است.

الف. متن تفصیلی فلسفه سیاسی از اهم آثار فلسفی سیاسی فارابی شامل علم مدنی کتاب احصاء علوم، آرای مدنی کتاب اندیشه های اهل مدینه فاضل و اجتماعات مدنی کتاب سیاست مدنی، فلسفه مدنی کتاب اخلاق ناصری خواجه نصیر، بخش مدنی کتاب شواهد ربوبیه و کتاب مبداء و معاد ملاصدرا تا فلسفه سیاسی چیست؟ لئو اشتراوس و سیاست در حیات معقول علامه جعفری می باشند.

ب. متن گزیده هایی از چهار منبع به ترتیب ذیلند:

اول. اجتماعات مدنی کتاب آراء اهل مدینه فاضله فارابی

جامع اهم مبادی اصول حکمت های مدنی جاویدان، راستین و توحیدی اسلام است.

دوم. فلسفه مدنی (سه فصل نخست) قسمت سیاست مدن کتاب اخلاق ناصری خواجه نصیر

جامع اهم مبادی اصول حکمت های مدنی عقلی برهانی و قلبی شهودی می باشد.

سوم. مبحث ولایات و سیاست مدنی کتاب شواهد ربوبیه ملاصدرا

تجميع حکمت های پیشین و مرحله یا مرتبت تعادل و تعالی آنها در سیر متکامل خویش

بوده و معطوف به مدنیت و سیاست است.

چهارم. کتاب فلسفه سیاسی چیست؟ اثر لئو اشتراوس.

نقادی اندیشه سیاسی طبیعی مدرن، بازآوری فلسفه سیاسی راستین با رویکرد حکمت

مدنی فاضلی فارابی است.

در خاتمه هر متن اهم پرسش های آن مطرح شده که در آزمون میان دوره پرسیده شده و دانشجویان با

مراجعه به همین متون، بدانها پاسخ میدهند.

*سوم. منابع مطالعاتی:

هم منابع معتبری بوده که ارتباطات تنگاتنگی با موضوع درس داشته و اشراف دانشجویان بدانها، در وقوف آنان به محتوایی درسی کمک می نماید. دانشجویان یک موضوع یا مسئله را به عنوان مطالعات درسی انتخاب نموده و با رجوع به این منابع، بدانها پاسخ داده و گزارش مطالعاتی خود را انجام می دهند.

اول. متون اساسی و مرجع؛

۱. قرآن،

۲. روایات (بخصوص نهج البلاغه، امثال منشور حکومت مصر بویژه با شیوه تحلیل محتوا و با ابزار

دلالت ضمنی)،

دوم. منابع و متون اصلی؛ غالب آثار فلسفی و حکمی دارای آراء فلسفی سیاسی و حکمی، مدنی عموماً بویژه در بخش بازپسین آنها میباشند. اما آثاری که یا مستقلاً و تماماً سیاسی یا فلسفی و حکمی مدنی و سیاسی بوده یا بخش مستقل و کمابیش مبسوطی از آن بدان پرداخته یا با این چنین نگاهی نگاشته شده اند، بترتیب ذیلند:

۱. احصاء علوم، فارابی، فصل پنجم. علم مدنی (دانش مدنی بویژه فلسفه مدنی؛ صص ۱۲-۱۰۹)،

حکمت جاویدان در آثاری چون حکمت جاویدان و تجارب اممک ابن مسکویه رازای، سعادت و

اسعاد عامری، و بسان اینها، بمثابه پیشینه، در اینجا، حتی خردنامه، نامه تنسر، اردیرافنامه و

برخی اندرزنامه ها (اندرزنامه اشتر دانا، اندرز آذر بد، اندرز مارسپندان، ...) بلکه کتیبه ها،

از گلنوشته تا سنگنوشته و حتی اخلاقنامه و سیاستنامه ها بسان نامه اردشیر بابکان،

هوشنگنامه، ... حائز اهمیتند.

۲. سیاست مدنی، فارابی (در دو بخش مبادی مدنی و اجتماعات مدنی)،

۳. آراء اهل مدینه فاضله، فارابی (در دو بخش مبادی مدنی و اجتماعات مدنی)،

۴. اخلاق ناصری خواجه نصیر، مقالت سیم. سیاست مدن، بویژه فصول اول تا چهارم،

۵. شواهد ربوبیه، ملاصدرا، مبحث نبوات و ولایات (معرفتشناسی و روش شناسی مدنی و

سیاسی)،

۶. مبداء و معاد، ملا صدرا، مبحث نبوات و ولایات (پدیده ئو پدیده شناسی مدنی و سیاسی)،

۷. شرح حدیث جنود عقل و جهل، امام خمینی (نگاه و نظام نظریه مدنی و سیاسی)،

۸. ولایت فقیه (فلسفه فقه سیاسی)، امام خمینی (نگاه و نظریه نظام مدنی و سیاسی)،

۹. حیات معقول علامه جعفری (مبحث سیاست در حیات معقول)

آثار فلسفی، اجتماعی و تفسیری ابن مسکویه رازی (حکمه جاویدان و تجارب امم و تهذیب اخلاق)، قطب الدین شیرازی (دره التاج)، غزالی (کیمیای سعادت، احیای علوم دینی، ...)، علامه طباطبایی، استاد مطهری، ... نیز حاوی مطالب زیادی در زمینه فلسفه سیاسی میباشند.

سوم. آثار درجه دوم: منابع در زمینه آثار و آراء متفکرین درجه اول می باشند. همانند:

۱. اندیشه سیاسی فارابی، محسن مهاجر نیا،
۲. اندیشه سیاسی خواجه نصیر، مرتضی یوسفی راد،
۳. اندیشه سیاسی ملاصدرا، نجف لکزایی،
۴. اندیشه سیاسی علامه جعفری، مرتضی یوسفی راد،
۵. گرایش فلسفی سیاسی، علیرضا صدرا،
۶. مفهوم شناسی حکمت متعالی سیاسی، علیرضا صدرا،
۷. ...

آثاری چون اندیشه سیاسی در اسلام معاصر اثر دکتر حمید عنایت نیز مفیدند.

فلسفه سیاسی غرب:

۱. افلاطون؛ جمهوریت افلاطون، قوانین (نوامیس) و سایر رسایل (بویژه سوفیست-سیاست)،
۲. ارسطو؛ سیاست (دانش اجتماعی سیاسی با نگاه فلسفی)، بویژه اخلاق نیکوماخوس،
۳. شهر خدای سنت اگوستین (فلسفه سیاسی مسیحیت که دوآلیستی میباشد)،
۴. الهیات عالی سنت توماس اکویناس (قوانین چهارگانه که بیشتر کلامی است)،
۵. ماکیاولی ایتالیایی؛ شهریار، بویژه گفتارها،
۶. ژان بدن فرانسوی؛ شش کتاب جمهوری،
۷. توماس هابس انگلیسی؛ لویتان،
۸. جان لاک انگلیسی؛ حکومت مدنی،
۹. منتسکیو فرانسوی؛ روح قوانین،
۱۰. ژان ژاک روسوی فرانسوی؛ قرار داد اجتماعی،
۱۱. جان استوارت میل؛ گفتار در باب آزادی، حکومت انتخابی،
۱۲. سنت گرایان معاصر بویژه رنه گنون فرانسوی (بحران تجدد، و غیره)، شوان، سید حسین نصر، و سایرینند.

۱۳. آثار و آرای نیهیلیستی و پلورالیستی فرامدرنیسم خوش بینانه از آثار واپسین میشل فوکو (ایرانیها چه رؤیایی در سر دارند؟ و ایران: روح یک جهان بیروح، میشل فوکو فرا ساختارگرایی و هرمنوتیک، بویژه مقالات موخره) تا آنتونی گیدنز (راه سوم).

آثار عمومی یا موضوعی:

۱. خداوندان اندیشه سیاسی (غرب)، مایکل ب. فاسترف، لین و. لنگستر، و. ت. جونز،
۲. بنیاد تفکر سیاسی غرب، حمید عنایت،
۳. تاریخ اندیشه سیاسی غرب (۳ج)، تقریر درس جرج ساباین توسط بهاء الدین پاسارگاد،
۴. تاریخ عقاید سیاسی (غرب)، جرج ساباین،
۵. مکتب های سیاسی، بهاء الدین پاسارگاد،
۶. تاریخ عقاید و مکتبهای سیاسی، گائتانا موسکا،
۷. فلسفه سیاسی چیست؟، لئو اشتراوس،
۸. نظام نظریه سیاسی، ویلیام تی بلوم،
۹. ...

اندیشه سیاسی متفکرین اسلامی، ۱۹ جلد، بکوشش علیخانی

سیر تحول مفهومی فلسفه سیاسی اسلامی، بکوشش علیخانی

دانشنامه فلسفه سیاسی، موسسه امام خمینی (ره).

آراء فلسفی علمی سیاسی، فلسفی فقهی سیاسی و فلسفی فنی سیاسی را در آثار موسسین، شارحین و پیروان اهم نگرش های نظری و گرایش های عملی مربوطه می توان یافت. همانند مروج ذهب و نیز تنبیه و اشراف مسعودی در تاریخ، مقدمه تاریخ ابن خلدون، احکام سلطانی ماوردی، تنبیه امت و تنزیه ملت نایینی، میباشند. بسیاری آثار تحت عنوان اخلاق (نظری و از جمله عملی) تا تاریخ فخری اثر محمد بن طباطبا تا طبایع استبداد کواکبی اند.

بدینترتیب **متون اصیل**: مرجع: قرآن و سنت (مجامع روایی و روایت) بویژه نهج البلاغه اند. فراگیر آثار اصلی و اصیل تفسیری و آرای مذاهب و و متفکرین قویم اسلامی، مسلمان و جهان اسلام تا مسلمانان جهان است. از فارابی بویژه از علم مدنی احصا علوم (فلسفه علم مدنی)، کتاب ملت (مکتب مدنی)، اندیشه های اهل مدینه فاضله (آراء مدنی)، سیاست مدنی (مهندسی مدنی)، تنبیه علی سبیل سعادت (بسیج مدنی)، تحصیل سعادت (ساماندهی و پیشبرد) پیشرفت مدنی تا فصول متزعه (آسیبشناسی و آسیبزدایی مدنی)، بنیاد گذاشته شده و آغاز میشوند. با اخلاق ناصری و تجرید اعتقاد خواجه نصیر، تجدید و روزآمد و کارآمد میگردند. همچنین در شواهد و مبداء (معرفت شناسی مدنی) و معاد (پدیده شناسی مدنی) صدرا، تعالی می یابند. سرانجام به شرح جنود عقل امام خمینی تا حیات معقول علامه جعفری و آثار و آراء علامه جوادی آملی فراز میآیند. حتی پیشا آن آثار اصیل حکمت جاویدان شرقی-ایرانی، راستن یونانی بویژه افلاطون (رسایل، جمهوریت،

نومیس) و ارسطو و حتی اگوستین(شهر خدا) متفکرین بنام جدید امثال از اکویناس(الهیات عالی)، روسو، کانت حتی دکارت تا اشتراوس و بلکه آثار بازپسین فوکو را در بر میگیرند.